

477 -

פרוטוקול מס' 25

מישיבת ועדת הכספים

יום ב' ב' בניסן תשל"ד - 25.3.1974, שעה 10.00

נ כ ח ו :

חברי הועדה:
י. קרגמן - היו"ר
ש. ארליך
א. אפרח
י. בדר
י. בן-מאיר
צ. גרשוני
ב.צ. חלפון
ש. לורנץ
י. פלומין
ע. פיינרמן
ד. קורן
ח. קורפו
נ. קצב
מ. שחל
ז. שובל
א. שוסטק

מוזמנים:
ר. רוטר - הביטוח הלאומי
י. לינדר - הביטוח הלאומי
י. ביטון - הביטוח הלאומי
י. כהנא - האוצר

מזכיר הועדה: א. קירשנר
היועה"כ לועדה: א.נ. פלוג
היועה"מ לועדה: ד"ר ג. קטרון
קצרנית: מ. איזנברג

סדר-היום:

- א. חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) -
1. צו בדבר שנוי לוח י'
  2. צו בדבר שיעורים מופחתים של דמי ביטוח
  3. צו בדבר שנוי סכומי המינימום בלוח י"א;
- ב. חוק לעידוד החסכון - אגרות חוב של מנפיקים שונים בשווי נקוב של 60 מליון ל"י;
- ג. חוק לעידוד החסכון (ערבות למילות והנחות ממס הכנסה) חשט"ז-1956 - הגדלת תקרת החסכון בתכניות "6000".
- ד. הצעת שר המשפטים בדבר תיקון סעיף בחוק

א. חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) תשכ"ח - 1968
צו בדבר שיעורים מופחתים של דמי ביטוח

היו"ר י. קרגמן:

אני פותח את הישיבה.
 הסעיף הראשון בסדר-היום - חוק הביטוח הלאומי
 (נוסח משולב) תשכ"ח - 1968 - צו בדבר שיעורים מופחתים של דמי ביטוח.
 (קורא מכתבו של שר העבודה מר י. רבין).

נשמע דברי הסבר מפי מר רוטר.

ר. רוטר:

התיקון המובא בפניכם הוא חלק ממערך
 שלם יותר שרק בחלקו מתבטא בצו זה.

כידוע דמי הביטוח הלאומי נגבים עד מכסימום
 מסויים, שהיה עד עכשו 1500 לירות, וההכנסה המובטחת למקבלי גימלאות
 גם היא עד לאותו מכסימום. לדוגמה, הזכאים לקצבת נכות או אנשים המשרתים
 במילואים, מובטחת להם הגנה על הכנסה עד לאותו מכסימום. המכסימום
 של 1500 לירות נקבע לפני ארבע שנים, באפריל 1970, במסגרת עסקת החבילה
 דאז, והוא אמור היה לגדול אחת לשנתיים בהתאם להתפתחות השכר הממוצע
 במשק. הצמדה זו נקבעה במקביל להצמדה של כל הגימלאות של המוסד לביטוח
 הלאומי לשנויים בשכר. וכל זה כדי להבטיח לגימלאים גימלאות העומדות
 ביחס לשכר הממוצע, ומצד שני להבטיח את מימון הגימלאות על בסיס דינמי
 ומותאים לשנויים בשכר הממוצע. בגלל התמורות והמצבים המיוחדים שהיו
 בארבע השנים האחרונות לא הועלה המכסימום. אי לכך חוקן החוק ובתיקון
 נקבע שהמקימום יועלה מ-1 באפריל 1974.

אם היינו באים לממש לשון החוק, הייתה מתחייבת
 הגדלת המכסימום מ-1500 עד 3000 לירות. הגדלה פתאומית כזאת בשנה אחת
 הייתה מטילה נטל גדול על המבוטחים ועל הוצאות הייצור של המעסיקים.
 לפי הערכתנו היה מתבטא הדבר בסכום של 400 מליון לירות בשנה אחת.

אחרי שורה של בדיקות בתוך הממשלה ועם גורמים
 צבוריים השותפים לביטוח הלאומי - נציגי המעסיקים, נציגי העובדים,
 ההסתדרות, נחגבשה המחשבה, שלאור הנתונים בהם נתון המשק, יש למתן את
 הנטל הנוסף שתביא בעקבותיה העלאת המכסימום. מה שמוצע עתה על דעת כל
 הגורמים, לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, ההסתדרות הכללית של
 העובדים והממשלה הוא לפעול בשני כיוונים: מצד אחד להעלות את המכסימום
 במידה ניכרת, אם כי לא בכל השיעור המתחייב מהעלאת השכר מ-1970 אלא
 עד כדי 2500 לירות, שהוא סכום כפול מהשכר הממוצע במשק.

כדי למתן נטל הגדלה זו של המכסימום מ-1500
 עד 2500 לירות מוצע להקטין את שיעורי דמי הביטוח; ההקטנה למעביד
 היא ב-0,7% ולעובד ב-0,5%.

החלק הנוגע להגדלת המכסימום כדי 2500 לירות
 במקום 3000 לירות יובא בתיקון לחוק הנמצא בטיפול של ועדת העבודה.
 מחר יביא שר העבודה למליאת הכנסת הצעה לתיקון החוק בענין הגדלת
 המכסימום.

מה הן ההשלכות של צעד משולב זה של הגדלת
 המכסימום והקטנת השיעורים? לגבי צבור העובדים הקטנת השיעורים פירושה,
 שמי שמשכר היום עד 1700 לירות וד בכלל לא רק שלא יצטרך לשלם
 יותר, אלא הוא ישלם פחות.

ויקבל?

ד. קורן:

ר. רוטר:

כפי שקיבל עד עכשו. אם שכרו 1700-1700 - לירות ויצא למילואים, יקבל 1700 לירות. אם נפגע בעבודה, יקבל 75% מ-1700 לירות במקום 75% מ-1500 לירות.

מי ששכר עד 1700 לירות - ואלה הם כ-75% של כלל השכירים - בעקבות הקטנת השיעורים, יהנו מהקלה מסויימת. מי ששכר מעל 1700 לירות ועד 2500 לירות ישלם קצת יותר. הדבר תלוי בגובה ההכנסה. מי ששכר 2000 לירות לחודש ישלם תוספת של 9 לירות לחודש.

ד. קורן: זה מהווה 4%?

ר. רוטר:

התוצאה נטו של כל השנויים המוצעים, אחרי העברות פנימיות מסעיף לסעיף היא, שמי הביטוח לעובד ירדו מ-3,8% ל-3,3%. ומי ששכרו עד 1700 לירות לא ישלם יותר מ-57 לירות לביטוח לאומי וקרן השוואה. מי ששכרו 2500 לירות, ישלם תוספת של 23 או 25 לירות לחודש. מי ששכר 1500 לירות לחודש ניכו לו עד עכשו 57 לירות ולפי התיקון המוצע ינכו לו 48 לירות, כ-10 לירות פחות מאשר מנכים לו היום.

החשבון שלנו מראה שהגדלת התיקרה בשעורים הקיימים תביא תוספת של 80 מליון לירות חשומי חובה נוספים; הפחתה של חצי אחוז מהווה 70 מליון לירות. התוספת שישלמו כל 800,000 העובדים השכירים תסתכם ב-10 מליון לירות. בהשוואה ל-500 מליון לירות שמנכים מהעובדים, תוספת זו בטלה בששים. לכן מנקודת ראותם של העובדים אפשר לומר שאין כאן מיסוי נוסף ואין צעד המכוון לספיגה מהשכירים. יתר על כן, אלה שישלמו יותר - אלה יהיו עיקר הנהנים מהשנויים שיחולצו בגימלאות. לפי הערכתנו, המשרתים במילואים, נפגעי תאונות עבודה ומובטלים יהנו מתוספת של 100 מליון לירות. הגדלת המכסימום מ-1500 עד 2500 לירות תיצור התחייבות נוספת של המוסד לביטוח לאומי בסכום של 100 מליון לירות. בסופו של דבר יש בכך משום חלוקה יותר צודקת של העזרה ההדדית בין הרביעון העליון של בעלי השכר הגבוה שנפגעו מהגיוס למילואים ובין אלה שנשארו בעורף. זהו צעד שיש בו כדי להביא יותר צדק בחלוקת הנטל בין החזית ובין העורף. אדם שנמצא בעורף ומשתכר מעל ל-1700 לירות ישלם יותר ולעומת זאת מי שמשרת במילואים יקבל יותר.

בסך הכל צבור השכירים לא ישלם יותר. הפחתת השיעורים מפצה אותו על הגדלת המכסימום. אם נביא בחשבון את הגדלת הגימלאות, הרי שצבור השכירים מקבל תוספת של 40 מליון לירות הכנסה פנויה.

צ. גרשוני: מדוע רק 40 מליון לירות?

ר. רוטר:

סך הכל הגימלאות הנוספות שיקבלו הגימלאים יגיע ל-100 מליון לירות. כיוון שחלק מהמעסיקים משלים היום את התגמול לאלה המשתכרים מעל ל-1500 לירות - והם עושים זאת באופן וולנטרי מבלי שהחוק או ההסכם הקבוצי יחייבם - לא כל ה-100 מליון לירות יגיעו לכיסם של העובדים. 50 מליון לירות שישלם הבטוח הלאומי ישחררו את המעסיקים מהתשלום שהם עושים באופן וולנטרי. 50 מליון לירות ישולמו לעובדים שמעסיקיהם לא שילמו להם את התוספת. זאת אומרת שהתוספת נטו היא כ-50 מליון לירות. יוצא שכנגד תוספת גבייה של 10 מליון לירות נטו, הביטוח הלאומי, הממשלה והמעסיקים, יזרימו עוד 40 מליון לירות. זאת אומרת שצבור השכירים יקבל נטו 40 מליון לירות.

צ. גרשוני: מי יהנה מזה?

ר. רוטר:

בעלי ההכנסות הגבוהות, אלה שיצאו לשרת במלואים או נפגעו בעבודה ולא קבלו פצוי מתאים בגלל

בדרך של הקטנת השיעורים. כך שבעלי השכר הנמוך והבינוני יהנו מחלום מוקטן לבטוח הלאומי; אלה שהם בעלי שכר גבוה יותר, הרביעון העליון, כאשר אינם משרתים במילואים ישלמו יותר. כאשר הם משרתים במילואים או נפגעים בעבודה, יקבלו פצוי הולם יותר לרמת הכנסתם.

עד כאן על השלכות התיקון המוצע על העובדות. ועתה להשלכות של התיקון המוצע על המעסיקים. אלה יצטרכו לשלם את חלקו של המעביד עד מכסימום של 2500 לירות. המעביד משלם היום 13,9%, ועם תוספת של פגיעה בעבודה שהיא 1,5 אחוזים - 15,4% מהשכר הקיים. מחוץ זה 4,1% הם ללא מכסימום; כלומר הם משתלמים על כלל השכר. 11% הנותרים הם עד המכסימום. כתוצאה מהעלאת המכסימום, המעביד יצטרך לשלם יותר דמי ביטוח בעד עובדיו. אבל אם אנו מביאים בחשבון את ההקלה בשיעורי דמי הביטוח למעבידים בשיעור של 0,7%, הרי שמעבידים יזכרו לזיכור על 100 מליון לירות שנית, אנו משחררים את המעבידים מהעול שנטלו על עצמם וולנטרית, כאשר השלימו את התגמולים בחמשים מליון לירות.

אילו הגדלנו את החקרה ולא היינו מפחיתים את השיעורים, היה הדבר מטיל נוסף של 100 מליון לירות על המעבידים. נתח גדול מסכום זה של 100 מליון לירות נוטלת הממשלה כאחד הסקטורים הגדולים; הסקטור שנפגע קצת יותר, הוא סקטור השירותים הפרטיים - הבנקים וחברות הביטוח; אבל לעומת זאת הענפים היצרניים, החקלאות והתעשייה, לא יפגעו.

צ. גרשוני:

והקבוצים?

על הקיבוצים אין לכך השפעה, כי אף פעם לא עברו על המכסימום של 1500 לירות.

ר. רוטר:

הנטל על הענפים היצרניים הוא אפסי, כי אתו בעלי השכר מעל 1500 לירות בענפים אלה אינו גדול. אבל מההקלה של 0,7% בדמי הביטוח זוכים על כל הלירות ולא על אלה שמעל 1500 לירות. יש ענפים שבגלל השכר הנמוך בהם, לא רק שלא יפגעו אלא אף יהנו מהקלה.

ע. פיינרמן:

מה על העצמאיים?

אינני רוצה להקדים את המאוחר. כאשר נסיים את הדיון בתקנה זה, נעבור לדיון בתקנה העוסקת בהקלות בדמי הביטוח של העצמאיים, שבאה למחן את הגדלת המכסימום ומאפשרת לכל עצמאי להנות משיעורים מופחתים של דמי הבטוח על 8000 הלירות הראשונות. כלומר, זה כולל עצמאיים בעלי הכנסה קטנה ובינונית. כך שגם על אלה חשבנו, וגם ההקלה הניתנת להם באה למחן את ההשפעה של הגדלת המכסימום.

ר. רוטר:

הסקטור האחרון הוא הסקטור של הביטוח הלאומי. כתוצאה משנויים אלה, מתוך כלל מחזור העסקים של הביטוח הלאומי שהוא 2,5 מיליארד לירות הכנסת והוצאות, תישאר למוסד לביטוח תוספת של 50-60 מליון לירות, תוספת שאין לה משמעות פיסקלית או משמעות אחרת. כך שהמוסד אינו בא להאדיר את הרזרבות כתוצאה משנויים אלה. הוא בא לתקן עיוותים שנצטברו במשך 4 שנים כתוצאה מהשתחקות המכסימום והתאמתו לשכר הממוצע במציאות הקיימת במשק.

מוצע לנו לאשר שנויים בדמי הביטוח הלאומי.

י. בדר:

לכאורה יש בשנויים אלה משום הקלות. אבל

בקונטקסט של העלאת המכסימום, אלו אינן רק הקלות. אלה ששכרם עולה על 1500 לירות ישלמו יותר.

בחוק הביטוח הלאומי כתוב שלמוסד אסור להוציא כספים למטרה אחרת זולת הבטוח הלאומי. הממשלה הטילה על המוסד שורה של תפקידים נוספים, כמו קרן ההשוואה. כתוצאה מכך המוסד נעשה

ויכוח - כשלעצמו מוצדק - האם בכלל דרוש לנו משרד סעד כאשר המוסד לביטוח לאומי מבצע חלק גדול מתפקידו.

כאשר מובאות לפנינו הצעות שנויים, אינני יכול לדון עליהן בטרם אדע מה היה המצב הכספי של המוסד ב-3-4 השנים האחרונות. פירוש הדבר שאני מבקש לראות דו"ח כספי, מה גבו מהצבור בכל ענף וענף, מה גבו יחד, מה קבלו מהממשלה, מה קבלה הממשלה מהמוסד, ומה עומדים לגבות לפי הצעות השנויים שלפנינו, ומה עומדים לעשות בסכום זה. יגידו לנו שחלק מהכסף דרוש בחור רזרבה אקטוארית. במצב זה של עליית מחירים אינני מאמין בזה.

אני מניח שנתונים אלה שאני מבקש, יטילו עלינו חובה להסכים לתיקונים המוצעים.

בזמנו היתה התקרה לצורך תשלום דמי ביטוח לאומי 700 לירות. בוועדה זו הוחלט להעלות את התקרה ל-1500 לירות. עכשו מוצע להעלות את התקרה ל-2500 לירות. פי רול איננו מס הכנסה. זה תשלום מיוחד שקשור בשירותים שנותן הביטוח הלאומי. באופן עקרוני אני משלם דמי ביטוח ואני מקבל גימלאה. אולם לגבי הביטוח הלאומי קבענו שאין קשר ישיר בין גובה דמי הבטוח ובין גובה הגימלאה. אני חושב שזה דבר נכון. אבל יש לכך גבול, כי בכל זאת המדובר בתשלום בעד שירות. אינני בטוח אם תקרה של 2500 לירות מוצדקת מבחינת אופי השירות והתשלום בעד השירות. כאשר תוספת היוקר משתלמת עד תקרה של 700 לירות, רואים ב-700 לירות בסיס ממוצע. אם מגיעים ל-2500 לירות תקרת תשלום דמי הביטוח הלאומי, יש בזה סתירה מסויימת.

בוועדת הכספים היה ערעור של חבר הכנסת שורש על מעמדם של אנשי המושבים לגבי הבטוח הלאומי. מצד אחד איש מושב, שנחשב לעצמאי, משלם בעד עצמו כמעביד ומצד שני משלם בתור עובד של עצמו. הטענה היתה שאנשי המושבים משלמים יותר מדי. נתמנתה ועדתמשנה שקיימה ישיבה או שחיים ולא הגיעה למסקנות.

בדו"ח מבקר המדינה אשתקד היתה הערה על בסיס החשלומים של הקבוצים לביטוח הלאומי. בסיס החשלומים בקבוצים הוא 86 לירות.

י. לינדר: הכוונה היא לקבוצים חדשים בשנותיהם הראשונות.

י. בדר: זה היה בדו"ח מספר 21 של המבקר. אני שואל מה המצב היום לגבי הקבוצים? האם בעקבות הערה זו של המבקר חוקן הדבר?

א. אפרת: הביטוח הלאומי עשה מלאכת מחשבת ממש בהכנת ההצעה שהובאה לפנינו היום. לפי חוק שנתקבל לפני 4 שנים, צריך היה להעלות היום את התקרה של תשלום דמי הבטוח הלאומי עד 2900 לירות. המוסד לביטוח לאומי עמד על כך שהדבר עלול להביא לקשיים גדולים במשק. והוא חיפש דרכים אחרות ברצותו למנוע סערה גדולה והעמסת עול תשלום נוסף של 400 מליון לירות על המשק.

החטא הקדמון טמון בתיקון החוק שחייב העלאת התקרה בשיעור שנקבע בחוק. עתה מוגש תיקון לחוק לפיו התקרה אינה יכולה לעלות על סכום כפול מהשכר הממוצע. תיקון זה נותן אפשרות להעלות את התקרה עד 2500 לירות ולא יותר. תקרה של סכום כפול מהשכר הממוצע מקובלת בעולם כולו. על כן אני מחייב את התיקון כפי שהובא בסופס הכחול.

ועתה כמה הערות להשלכות שתהיינה לתיקון המוצע. לפני 4 שנים, כאשר במסגרת עסקת החבילה צריך היה להעמיד סכום מסויים לרשות האוצר, השיקול היה אם לגבות סכום זה בדרך של מס או באמצעות הביטוח הלאומי. כל מי שחשב מחשבה סוציאלית, העדיף לעשות זאת באמצעות הביטוח הלאומי בבחינת שלך לחמך על פני המים. ואכן במלחמת יום הכיפורים עמד הדבר במבחן, ואותם כספים ש"זרקנו" לביטוח הלאומי החזירו לנו משהו.

לאחר שמוצע להעלות את הקרה, מחפש הבטוח הלאומי דרך להמנע מהזרמת 320 מליון לירות - 80 מליון לירות העובדים ו-250 מליון לירות המעסיקים. מה שמציע הביטוח הלאומי הוא שהעובדים יוסיפו 15 מליון לירות והמעסיקים 100 מליון במקום 250 מליון לירות. אולם הבעיות מתעוררות לגבי הגימלאים. להגימלאים הם קודם כל נפגעי תאונות עבודה. יש כ-85,000 תאונות עבודה בשנה. לא רק מי שנשאר נכה מקבל גימלאה. גם מי שנפגע ונמנע ממנו לעבוד 5 ימים מקבל. אחריהם באים המשרתים במילואים; ואמהות היוצאות לחופשת לידה. והמתיקונים המוצעים הגימלאים יוצאים נשכרים.

בזמנו הגזמנו כאשר קבענו 3% לבטוח אבטלה. עכשו, לאחר מחקר שעשה הביטוח הלאומי, הוא מציע להפחית שיעור דמי הביטוח לענף בטוח אבטלה ולהעמידו על 1,2%. יש לי ערעור על חלוקת ה-1,8 אחוזים בין המעסיקים והעובדים. למעסיקים 0,7% ולעובדים 0,5%. לפי מיטב ידיעתי נציגי העובדים ידרשו להחזיר להם לא 0,5% אלא 0,6%. אני מבין שנותנים לענף אמהות חוספת של 0,2% על חשבון העובדים בלבד.

י. לינדר: 1% על חשבון העובדים ו-1% על חשבון המעסיקים.

א. אפרת: אני מקבל את ההחזר המוצע למעסיקים - 0,7% אבל אני מציע להחזיר לעובדים 0,6% ואז התיקון בענף האמהות יהיה קטן יותר.

באשר הוקם ענף משפחות מרובות ילדים ב-1959 נקבע בחוק שהממשלה משתתפת ב-52 אגורות לתומת כל לירה שגובה הבטוח הלאומי. במשך הזמן חל סחף בעניין זה, וחלקה של הממשלה ירד מ-52 ל-22 אגורות בענף שהוא בעל אופי סוציאלי ממדרגה ראשונה. אני טוען שהממשלה מקפחת ענף זה בביטוח הלאומי. אני חושב שיש לתקן את הדבר ולהחזיר לענף משפחות מרובות ילדים את החלק שהיה לו, אחרת הענף ישקע.

היו"ר י. קרגמן: ברצוני לשאול את אנשי הביטוח הלאומי האם הצעות אלו אושרו במועצה הצבורית של הביטוח הלאומי?

הלא מי?

י. רוטר: כידוע על יד המוסד לביטוח לאומי פועלת מועצה צבורית שיש לה סמכויות קבועות בחוק. כל ההצעות המוגשות בדרך ולובנו בועדות המועצה והן מובאות לוועדת הכספים לאחר שסוכמו פה אחד.

היו"ר י. קרגמן: מהו הרכב המועצה?

י. רוטר: במועצה משתתפים שלושה גורמים: הממשלה, ההסתדרות, המעסיקים ועוד מספר מומחים בלתי תלויים.

ב.צ. חלפון: אני יודע שיש בעיות לגבי העצמאים. האם אפשר לקבל פרטים על כך?

מה היתרון בהעלאת התקרה עד 2500 לירות במקום עד 3000 לירות?

אני מבין שקשם שקיימת תקרה קיימת גם רצפה. ומי ששכרו הוא שכר מינימום מקבל בהתאם לכך.

מה הם הסכומים שהבטוח הלאומי משלם במסגרת קצבת ילדים ומה השתתפות הממשלה בסכום זה?

י. פלומין: אני מבין שהחישוב לגבי עצמאים יהיה: על 7700 לירות 6% ועל 22,300 לירות הנותרות 9,6%, וסך הכל דמי הביטוח יהיו 2602 לירות. זה גידול של 911 לירות לעצמאי על פי התקרה המוצעת.

אם נשווה מצבו של עצמאי באפריל 1973 למצבו באפריל 1974, אנו רואים ירידה משמעותית של 25% בהכנסתו הפנויה בגלל העלאת דמי הביטוח הלאומי. יצאו 2 פסקי-דין של בית המשפט העליון הקובעים שדמי הביטוח הלאומי אינם מוכרים כהוצאה לצורך מס הכנסה. במלים אחרות, עצמאי צריך לשלם דמי הביטוח הלאומי מהכנסתו הפנויה.

י. לינדר: דמי הביטוח אינם מוכרים כהוצאה?

י. פלומין: החל מ-1.4.73 - אינם מוכרים כהוצאה. בעבר לא חוייבו במס חגמולים לנפגע בעבודה בתקופה של 26 שבועות. עכשו מחייבים במס את הסכום שמקבל נפגע בתאונת עבודה ואת הסכום שמקבל המשרת במילואים.

י. קרמז: הוראה זו חלה על כולם.

י. פלומין: אבל אם שכיר משלם 3,3%, ועצמאי משלם 9,6% ההפרש הוא ברור. אני חושב שיש פה עוול משווע לעצמאים. עצמאי שכיח משתכר 2000-2500 לירות.

י. לינדר: לא לגבי הביטוח הלאומי.

י. פלומין: זה מחדל של הביטוח הלאומי שלא הגיע אל כל העצמאיים.

לגבי המעבידים, מעביד משלם 13,2%; ואם יש לו סיכון גבוה, עוד 4%. ברוב המקרים נותן העבודה משלם חלקו של העובד בביטוח הלאומי. ואם העובדים דורשים זאת, הוא צריך לשלם זאת במגולם. נוסף לכך הוא משלם 4,1% לילדי עובדים.

י. לינדר: זה כלול ב-13,2%.

י. פלומין: נוסף לכך הוא משלם מס מקביל. אם אני מוסיף את ההפרשות לפיצויים וביטוח מנהלים יחד עם החופשות, אני מגיע ל-40%.

ר. רוטר: לכן אתה מתנגד להפחתת השגעות?

י. פלומין: על ידי העלאת התקרה אתה מגדיל נטל התשלום על המעבידים.

א. שוסטק: אינך יכול ללצרף את כל התנאים הסוציאליים לדמי הביטוח הלאומי.

י. פלומין: מצב זה הביא להברחות. אנשים מעדיפים לעבוד בסטטוס של קבלני משנה.

ר. רוטר: אחרי מלחמת יום הכיפורים אינני בטוח אם זה יימשך.

י. פלומין: אני מציע שלגבי עצמאים המכסימום יהיה 2000 לירות לחודש.

י. ביטון: במסגרת ועדת הכספים איך דנים בהעלאת המכסימום לחשלום דמי הביטוח. העלאת המכסימום נדונה בוועדת העבודה של הכנסת. אנו הבאנו הצעה לשנוי דמי הביטוח על רקע העלאת המכסימום שעומדים להציע לכנסת. לכן אי אפשר להעמיד להצבעה הצעה זו בוועדת הכספים.

י. פלומין: אני מציע להעמיד דמי הביטוח הלאומי לעצמאי על 8% במקום 9,6%.

ח. קורפו: אני חושש שכשם שמצאנו עצמנו עם קופה ריקה בטרז ההשוואה. כך אנו עלולים למצוא עצמנו

היחידה להגיע לאותה תוצאה? האם לא היה זה טבעי יותר אילו נקטתם בדרך של שחרור ההפרשות לקרן ההשוואה מהמגלה של התקרה?

א. שוסטק:
לפי חשבון שעשיתי, ההפרש בחשלומו דמי הביטוח של שכירים, בעקבות השנויים המוצעים, יגיע ל- 25-9 לירות לחודש. ואילו לגבי עצמאים, עצמאי המגיע לסכום המכסימום משלם היום 41 לירות לחודש; כתוצאה מהעלאת התקרה ישלם עד 235 לירות לחודש, דהיינו תוספת של 190 לירות לחודש.

י. לנדר:
לפי הצעת התיקון שהוגשו על הכנסה ראשונה עד 7000 לירות ישלם רק 6% ומכאן שההפרש לעצמאי הוא 77 לירות.

א. שוסטק:
אם כל ההפרש הוא 77 לירות לחודש, והעצמאי הוא הנהנה הגדול ביותר מקרן ההשוואה בעת שרתו במילואים - אין לי נאום.

ז. קצב:
כאשר הצענו בזמנו תיקונים לענף האמהות, נאמר לנו שזה ענף גרעוני בביטוח הלאומי. עכשו מוצע להוסיף לענף זה 0,2%. האם תוספת זו חכמה את הגרעון?

צ. גרשוני:
מוצע לנו דבר רציני שמוסבר לנו כהגיוני. אבל באיזה שהוא מקום אין לי בטחון שהעניין ביסודו מוצדק. אבל אין לי אינפורמציה מספקת כדי לבדוק זאת. לכן חשוב שנקבל את האינפורמציה שביקש חבר הכנסת בדר. אמנם מה שמוצע לפנינו, הוחלט עליו לפני 4 שנים. אבל דוקא משום כך מחייב הדבר בדיקה נוספת. אינני יודע אם התשלום שנקבע למשרתים במילואים הולם את מגמות היסוד של הביטוח הלאומי. המענק לאשה היולדת הוא שווה לכולן. הגימלאה לנפגעים בעבודה משולמת לפי ההכנסה. יש לי הרהורים אם מוצדק ההסדר שנקבע לפי התגמול למשרתים במילואים ניתן לפי ההכנסה ואיננו סכום אחיד לכולם. היו כאלה, ביניהם סטודנטים, שקבלו רק 600 לירות לחודש.

ההצעה להעלות את התקרה מ-1500 ל-2500 לירות היא בסדר. גם הורדת השיעורים היא בסדר. אבל כל העניין של החשלומו למשרתים במילואים לפי הכנסתם, טעון בדיקה רצינית יותר.

ד. רוטר:
לבקשתם של חברי הכנסת בדר וגרשוני להמציא דוחות כספיים של המוסד לביטוח הלאומי, זה שלוש שנים אני מופיע בפני ועדת הכספים בקשר לתקנה זו או אחרת; וחמיד אני שומע בקשתו של חבר הכנסת בדר להמציא דוחות מפורטים לפי ענפים ודוחות כספיים חתומים על ידי רואי חשבון עם החשבונות האקטואריים; ושלוש שנים, ביין הופעה להופעה בוועדת הכספים, חברי הכנסת מקבלים את הדוחות הכספיים עם הערכה אקטוארית. אני מוכן לשלוח את הדוחות לכל חבר כנסת שמשום מה לא קבלו. אבל אני יודע שהדוחות נשלחו לכל חברי הכנסת.

המוסד לביטוח לאומי עובד לפי כללים ונורמות הקבועים בחוק. הוא מפרסם דוחות כספיים מדי שנה בשנה; עומד תחת בקורת מבקר המדינה שבודק את הדוחות הכספיים. על כל פנים במידה וחברי הוועדה מעוניינים, אני מוכן להעביר להם את הדוחות הכספיים שיצאו בחודש האחרון לשנת 1972/73. אנו מסיימים עתה הכנת החקציב לשנת 1974/75.

י. בדר:
אתם דורשים העלאת דמי הביטוח הלאומי לפני שהכינוחם תקציב לשנת 1974?

ד. רוטר:
יש לנו הצעת תקציב, אלא שהיא לא אושרה עדיין על ידי המועצה. על כל פנים הספרים של המוסד לביטוח לאומי פתוחים בפני חברי הוועדה. ואם ירצה היושב-ראש לקיים יום עיון בו נסקור ענף ענף, אנו עומדים לרשות הוועדה.

מכמה מחברי הוועדה שמענו הערות לגבי הנטל שמטיל הביטוח הלאומי על עצמאים וחברי מושבים בכלל זה.

ע. פיינרמן:
אני שחקתי לא מפני שאין לי מה לומר בנושא זה.

ר. רוטר:

כאשר אנו מדברים על עצמאים משום מה אצל רבים מצטיירת תמונה של יעצמאים מסודרים ואמידים בעלי הכנסה של 30,000 לירות לשנה. עובדים עצמאים כהגדרתם בחוק יש לנו בערך 120,000 איש שיש להם שומות של מס הכנסה, והשומה השכיחה הממוצעת אינה עולה על 12,000-13,000-14,000 לירות לשנה.

י. פלומין:

לשנת המס 1971.

ר. רוטר:

אני לוקח אתוניתחמשנת 1972 מחוייבים לשנת 1974/75. יש לנו בסך הכל 38,000-35,000 עצמאים שאנו מעריכים שבשנה הבאה בסיס ההכנסה שלהם יעלה על 18,000 לירות לשנה. אלה מהווים שליש מבעלי השומות. אם אני אוסיף כל העצמאים שאין להם שומות, ואנו עושים להם קביעות - ואלה בדרך כלל עצמאים קטנים ומרובי ילדים שאינם מגיעים לסף המס - אני מתקרב ל-200 אלף עצמאים שמתוכם רק 38,000-5,000 הכנסתם תעלה בשנה הבאה על 18,000 לירות. בסך הכל צבור גדול של עצמאים כל התיקונים המוצעים אינם נוגעים להם. צריך לראות את הדברים בפרופורציה הנכונה.

חבר הכנסת פלומין הציע שלעצמאים יקבע מכסימום של 2000 לירות לחודש. מה יהיה ההבדל? ההבדל הוא בסך הכל זה שבקטגוריה של הסכום שביין 2000 ל-2500 לירות יש לנו 17,000-18,000 עצמאים, שמתוכם 7000 נכללים בקטגוריה של 30,000-25,000 לירות. אנו עוסקים פה בשולים קטנים יחסית של צבור העצמאים כפי שהם מדווחים וכפי שמש הכנסה עורך להם את השומות ואנו גובים מהם את דמי הביטוח.

י. פלומין:

שיעור דמי הביטוח קובעים אחת למספר שנים.

ר. רוטר:

אני מדבר על הבסיס ולא על השיעור.

אם אתה רוצה שמוסד פיננסי כמו הביטוח הלאומי יממן את עצמו, כאשר ההכנסות עולה, השכר עולה והגמילות עולות, אתה חייב...

י. פלומין:

זה בא מהתקציב.

ר. רוטר:

כל מה שאנו מדברים עליו בא מהבטוח הלאומי.

באשר לעצמאים חברי מושבים, אני יכול לומר צבטחון רב, שהכנסה מעל ל-1800 לירות אצל חברי מושבים זו תופעה די נדירה, בין היתר משום שיש הוראה בחוק הביטוח הלאומי שבמידה ויש עסק משפחתי שבו עובדים הבעל והאשה, והאשה רוצה לבטח את עצמה, הכנסת המשפחה מתחלקת על שני בני הזוג. ההתפלגות שאתם רואים בהצעה שלפנכם מביאה בחשבון עניין זה.

הגדלת המכסימום, אחרי ההגלה שניתנה גם לעצמאים, פוגעת בחוג יחסי מצומצם מכלל צבור העצמאים. לרוב המכריע של העצמאים אין שום נגיעה לעניין ולא יוטל עליו נטל נוסף. הדבר אמור לגבי ההתיישבות העובדת ולגבי חלק מכריע של העצמאים העירוניים.

לגבי עצמאים בעלי הכנסות גבוהות יותר שישלמו סכומים נוספים לא מבוטלים, צריך לזכור: א) חלק אנו מחזירים להם על ידי ההקלה המצעת; ב) בעוד שצבור השכירים משלם דמי ביטוח מההכנסה השוטפת מדי חודש בחודשי, לגבי העצמאים ההכנסה הקובעת היא ההכנסה בשנה שקדמה להכנסה השוטפת. היות והשומה של מס הכנסה נעשית לא אחת בפייגור, יוצא שעצמאי משלם לנו כל שנה לפי הכנסתו שהיתה שנים אחדות קודם לכן. בסופו של דבר, בדרך זו של תשלום בפייגור קבוע של שנים אחדות, משלם העצמאי אפילו לא אותו שיעור שהציע חבר הכנסת פלומין - 8% - אלא הרבה פחות מ-8%.

י. פלומין:

הדבר נכון רק לגבי אלה שהכנסתם אינה מגיעה למכסימום.

ה. רוטר:

נכון.

יש מקום לבדוק את הטענה של חבר הכנסת פלומין לגבי גודל הסכומים המותרים בניכוי ממס הכנסה. גם כאשר העלינו את התקרה מ-700 ל-1500 לירות, היו דיונים בועדה זו ובוועדה אחרת, ובסופו של דבר התואמו הסכומים המותרים בניכוי ממס הכנסה. אני יודע ששר האוצר עשה את השנויים המתחייבים מהשנויים בגובה ההפרשות של עצמאי לביטוח הלאומי. על כל פנים לא ניחן עכשו, בגלל התאמה שהיא שולית יחסית, לעכב את כל השנויים המוצעים. אני בטוח שכמו בעבר גם הפעם, אם תהיינה טענות נכונות, תהיה אזן קשבת באוצר.

באשר לחיוב הגימלאות של הבטוח הלאומי במס-הכנסה, איננו נוהגים בצורה שונה לגבי שכירים ועצמאים. הבעיה, באיזו מידה גימלאות שמשלם הביטוח הלאומי יש לראותן בהכנסה חייבת במס, זו בעיה שדשים בה בארצות שונות. וישנן גישות שונות לבעיה זו. בארץ התגבש נוהג מה חייב במס ומה פטור. גם לנו בביטוח הלאומי יש דיעה מה רצוי ומה אינו רצוי. על כל פנים חשוב להזכיר שאיננו מפלים את עצמאי לרעה בענין זה. אם הגימלה חייבת במס, היא חייבת במס גם לגבי עצמאי וגם לגבי שכיר. אם עצמאי מפריש דמי ביטוח, הוא מפריש אותם שיעורים שמפרישים השכיר ומעבידו יחד.

אני רוצה להדגיש יוצא מן הכלל שנעשה לגבי העצמאים בשנים האחרונות, כאשר הוקמה קרן ההשוואה למשרתים במילואים. מאז 4 שנים אנו גובים משכירים 3,2% בעוד שעובד עצמאי ממשיך לשלם 1,2%. והועלו טענות דוקא על ידי חוגי המעסיקים, מדוע חשבון העצמאים בקרן ההשוואה הוא כל כך גרעוני - 70-80 מליון לירות בלי קשר למלחמת יום הכיפורים. והיו שהציעו להפלות דמי הביטוח לעצמאים בקרן ההשוואה מנוהלים שלושה חשבונות - לעצמאים, לסטודנטים לשכירים. ממדי הגיוס אחרי מלחמת ההתשה הם כאלה ש-1,2% מסך כל ההכנסה של העצמאים אינם מספיקים. השכירים מפרישים 3,2%. גם זה הספיק בקושי לתשלום מאז מלחמת ההתשה, והיום בודאי לא יספיק. כך שאם הממשלה מביאה הצעה שאין בה הגדלת שיעור ההפרשה של העצמאים לקרן ההשוואה לפחות ל-3,2% אלא היא משאירה את השיעור הקיים, יש בזה הקלה לעצמאים; כי סך הכל הכספים שקבלו העצמאים מקרן ההשוואה אינם עומדים בשום יחס למה ששילמו לכל ענף הבטוח. אזכיר רק את קרן ההלוואות של הביטוח הלאומי שעד עכשו נתנה ל-16,000 עצמאים מגויסים ממעלה מ-80 מליון לירות במסגרת הלוואות למטרה של עזרה ראשון והתחלה של שיקום. זה שווה ל-60% מהגבייה מהעצמאים לכל ענפי הבטוח הלאומי.

כל זה מכספי המוסד לביטוח לאומי?

י. פלומין:

ר. רוטר: כן. אם נוסיף לכך את התשלומים מקרן ההשוואה שניתנו לעצמאים, הרי אלה הם דברים מעל ומעבר למה שצבור העצמאים משלם או נקרא לשלם בשנה הבאה. אם צבור יחסית קטן של רבע עד שלישי מהעצמאים, הצבור המסודר ביותר שבקבוצה זו, נקרא לשלם 77 לירות לחודש יותר כדי לאזן את החשבונות של העצמאים ולא לאזן אותם עד הסוף - אני חושב שעשינו בזה צעד מתון.

אני חוזר ואומר, שהסכומים שנגבה מחוג קטן של עצמאים בעלי הכנסה מעל 1800 לירות לחודש, לא יכסו תגמולי המילואים שקבוצה זו חקבל במידה והיא מגוייסת.

אשר לענף האמהות, התוספת של 0,2% לענף

זה שהוא בגרעון כרוני...

מה הגרעון המצטבר?

נ. קצב:

לפי זכרוני כ-70-80 מליון לירות.

ר. רוטר:

התוספת של 0,2% תספיק בקושי לאזן את הענף לפי היקף הגימלאות שהיה לפני שנה. איננו יודעים מה יעלה יום אשפוז של יולדת בשנה הבאה. שוב עלולה להיות הוצאה נוספת. כך שבסך הכל נמתן את הגרעון אבל לא נאזן אותו.

מדוע לא הוגדלה התוספת לענף האמהות?

נ. קצב:

ר. רוטב: ניסינו לחלק את ההפחתה מענף בטוח אבטלה שליש למעסיקים, שליש לעובדים ושליש לאזור ענפים גרועים, מזה 0,2% לענף אמהות ו-0,4% לקצבת משפחות מרובות ילדים. לדאבוננו אין זה מספיק. הייתי שמח אילו אפשר היה לעשות יותר. אבל בקונסטלציה הקיימת לשנה הקרובה נצטרך להסתפק בכך.

י. לינדר:

לשאלתו של חבר הכנסת בדר - בדו"ח מבקר המדינה היו שתי הערות עיקריות לגבי הקבוצים; אחת, שהשומה של מס הכנסה מפגרת, ואנו עדכנו זאת בזמנו באחוזים מסויימים; השניה, שמספר קבוצים - ואלה קבוצים שלא היתה להם כל הכנסה מהמשק - שילמו לפי המס האחיד. מייד עם קבלת הדו"ח, תוקן העניין גם בתקנות וגם במציאות. ואנו גובים זו השנה השלישית או הרביעית על פי נתונים מעודכנים, זאת אומרת המאזן האחרון של הקבוץ לפיו נערכת השומה של מס הכנסה בתוספת אחוז מעודכן עד לשנה זו.

אשר לקבוצים שעדיין לא הגיעו להכנסה ממשקם, על פי המלצת מבקר המדינה נקבע בסיס אחיד לכל הקבוצים על פני כל הארץ. וזה נוגע בסך הכל ל-10 קבוצים בארץ בחקופה בה יש להם גם פטור ממס הכנסה. לא הלכנו בדרך הפטור אלא הקטנו את מספר השנים מ-15 ל-10 שנים. והיום חל הדבור על מספר קטן של קבוצים.

מהו הבסיס לחודש?

י. בדר:

י. לינדר: כ-1000 לירות לחודש. זה אמור לגבי רוב הקבוצים. קבוצים שניתנה להם הנחה יחסית, משלמים לפי החיקון האחרון לפי 300 לירות לחודש. היום יש 7-8 קבוצים כאלה, ביניהם קבוץ אדמית.

לגבי עצמאים, אני רוצה להזכיר לוועדת הכספים, שכאשר נעשתה עסקת החבילה, המוסד לביטוח לאומי יזם את הפצת השיעורים לגבי הכנסה נמוכה. כתוצאה מהנטל שעלול היה להיות על ידי העלאת המכסימום היתה דרישה רצינית להגדלת החלום לקרן ההשוואה, אך הדבר לא נעשה. למעשה הקפאנו את השיעורים ששילמו העצמאים והם ממשיכים לשלם היום את השיעור ששילמו לפני עסקת החבילה, דהיינו 6%. עתה אנו מרחיבים זאת על כל ההכנסה של העצמאים וזה נותן הנחה די רצינית לכל עצמאי, שעד עכשו נהנו מהנחה זו רק כאשר ההכנסה לא עלתה על 12,000 לירות. עכשו יתנו מהנחה זו כל העצמאים.

שנית, אם יורשה לי הייתי אומר שההכנסה ממנה משלם העצמאי דמי בטוח איננה ההכנסה הריאלית. יש לנו 50,000-60,000 לא עצמאים שמשלמים דמי ביטוח על פי הצהרה. ואלה מצאו עצמם במצב לא נוח כאשר קבלו תגמולים מלאים על פי הצהרתם.

אנו נקדיש ישיבה נוספת לנושא זה. ועד אז נקבל את החמר שבקשו חברי הועדה.

היו"ר י. קרגמן:

מדוע דרושה ישיבה נוספת?

א. שוסטק:

חבר הכנסת בדר אמר שלא יוכל להצביע אם לא יקבל את החמר שביקש.

היו"ר י. קרגמן:

י. פלומין: אני מקווה שזה יהיה חקדים. אני מציע שנשלב את הדיון בתקנות אלו עם הדיון בחוק לתיקון פקודת הכנסה בכל הקשור להכרה בדמי הביטוח הלאומי כהוצאה לצורך מס הכנסה. אם האוצר יכיר בהוצאה זו כהוצאה המותרת בניכוי, אסיר את הצעתי.

מחר יופיע בפני הועדה הממונה על הכנסות המדינה, מר נוידרפר, ותוכל להציג בפניו

היו"ר י. קרגמן:

את השאלה.

ב. חוק לעידוד החסכון - אגרות חוב של מנפיקים שונים בשווי נקוב של 60 מליון לירות

היו"ר י. קרגמן: אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום - חוק לעידוד החסכון - אגרות חוב של מנפיקים שונים בשווי נקוב של 60 מליון לירות. (קורא מכתבו של שר האוצר). המנפיקים המפורטים במכתבו של שר האוצר הם: החברה להשקעות של בנק לאומי, סדרה 115, החברה להשקעות של בנק לאומי סדרה 118, אוצר לתעשייה סדרה 64, אוצר לתעשייה סדרה 65, חברה להשקעות של בנק דיסקונט סדרה 86, חברה להשקעות של בנק דיסקונט סדרה 89.

חוק לעידוד החסכון - אגרות חוב של מנפיקים שונים בשווי נקוב של 60 מליון לירות - א ו ש ר

ג. חוק לעידוד החסכון (ערבות למילווה והנחות ממס הכנסה) - תשט"ז-1956 - הגדלת תקרת החסכון בתכניות "6000".

היו"ר י. קרגמן: אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום - חוק לעידוד החסכון (ערבות למילווה והנחות ממס הכנסה) - תשט"ז-1956 - הגדלת תקרת החסכון בתכניות "6000". (קורא מכתבו של שר האוצר).

מר כהנא: בהצעה זו מוצע להאריך מועד ההצטרפות לתכניות "6000" עד 31 במרס 1975 ומתן אפשרות למצטרפים החדשים להפקיד סכומים עד 10,000 לירות בנוסף על סכום החסכון המירבי שלהם. כך מוצע לשנות שם התכניות מ-"6000" ל-"10,000".

היו"ר י. קרגמן: מהו הסכום שהצטבר בתכניות אלו עד היום?

מר כהנא: 500 מליון לירות.

חוק לעידוד החסכון (ערבות למילווה והנחות ממס הכנסה) תשט"ז-1956 הגדלת תקרת החסכון בתכניות "6000" - א ו ש ר

ד. הצעת שר המשפטים בדבר תיקון טעות בחוק לתיקון פקודה מס הכנסה (מס' 19) תשל"ג-1973

היו"ר י. קרגמן: בחוק לתיקון פקודה מס הכנסה (מס' 19) שאושר ופורסם ברשומות נפלה טעות, שר המשפטים מבקש לתקן את הטעות - למאוק את המלה "ממס" בסעיף 35א(א) החדש, בשורה השלישית.

הצעת שר המשפטים בדבר תיקון טעות בחוק לתיקון פקודה מס הכנסה (מס' 19) תשל"ג-1973 - נתקבלה

ה. מכתב שר האוצר בענין חוק לעידוד החסכון (ערבות למילווה והנחות ממס-הכנסה) (תיקון מס' 2) תשל"ד-1974

היו"ר י. קרגמן: ברצוני להביא לידיעחתם המכתב הבא שקבלתי משר האוצר:

"לכבוד
מר י. קרגמן
יו"ר ועדת הכספים
הכנסת .

חבר כנסת ויושב-ראש נכבד

הנדון : הצעת חוק לעידוד החסכון
(ערבות למילווה והנחות מס הכנסה)
(תיקון מס' 2) תשל"ד-1974.

הריני מבקש להביא לידיעת ועדת הכספים את
הסכמתי לכך שנוסח הצווים על פי החוק לעידוד החסכון יומצא לוועדת
הכספים. שמונה ימים לפני נתינתם.

בכבוד רב
(-)
פנחס ספיר

הישיבה הבאה מחר בשעה 10.00.

ה"ר י. קרגמן:

ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.40